

СРБИЈА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Краљевина Србија ратовала је против Аустроугарске и других Централних сила од 28. јула 1914. када јој је влада у Бечу објавила рат, па све до капитулације Аустроугарске 3. новембра 1918. године. Велику победу у Првом светском рату, Србија је несразмерно скупо платила: изгубила је између 1.100.000 и 1.300.000 становника, што је чинило готово трећину укупног становништва или чак око 60% мушке популације.

Операције аустроугарске Балканске војске против Србије почеле су 12. августа 1914. изјутра. Док је 2. армија вршила снажан демонстративни напад дуж обале Саве, трупе 5. армије почеле су форсирање Дрине код села Амајлије и Батар.

Српска Врховна команда одлучила је да не чека непријатељски напад у пасивном положају. Током 13. августа, дуге маршевске колоне 1. и 2. армије хитале су по августовској жеги према северозападу, одакле је допирала грмљавина топова. За то време, трупе 3. српске армије пружале су жесток отпор како би дале времена и простора главнини српских снага за контранапад.

Сагледавши сва ова дешавања, српска Врховна команда је напустила почетни план који је предвиђао главни напад на северу и одлучила да 3. армија што дуже задржава непријатеља и да 2. армија са својим главним снагама (Комбинована и Моравска дивизија I позива) изврши марш маневар преко Коцељева и Теке-

риша и да енергично нападне леви бок непријатеља који је продирао долином Јадра, а помоћним да поврати Шабац или да поседне погодне положаје јужно од града и да упорно брани правац за Коцељево. Војвода Путник је након три дана сагледавања ситуације донео одлуку да непријатељу наметне битку маневарског типа.

Церска битка

У ноћи између 15. и 16. августа 1914. године 2. прекобројни пук Комбиноване дивизије код Текериша је започео битку која се 16. августа распламсала на падинама Цера, а која се 20. августа завршила потпуним аустроугарским поразом и протеривањем непријатеља из земље. За ову победу генерал Степа Степановић је добио војводски чин. Његова главна заслуга је у томе што је увидео стратегијски значај Цера и што је самоиницијативно наредио заповедање врха Косанин град, трупама Комбиноване дивизије. У

овим борбама аустроугарска војска је имала 23 000 мртвих и рањених и око 4000 заробљених официра и војника, док је српска војска имала 16 000 избачених из строја. Победа српске војске на Церу била је уједно прва савезничка победа у Првом светском рату.

Српска офанзива у Срему

Пошто ситуација на фронтима осталих савезника није била повољна (пропала је руска офанзива у Источној Прусској, а Немци су надирали кроз Француску ка Паризу), савезници су захтевали од српске Врховне команде да што пре отпочне са офанзивним дејствима против аустроугарске војске и да за себе веже што јаче снаге. Српска Врховна команда, свесна реалне снаге своје војске, није хтела да предузме офанзивне акције већег обима. Ипак, предузета је офанзива ограниченог обима у Срему. Српска 1. армија је 6. септембра форсира Саву и упркос тешком удару који је претрпела Тимочка дивизија I позива у бици код Чевртије, успела да се учврсти на левој обали. Јединице Одбране Београда ушле су у Земун 10. септембра. Ова дешавања изазвала су одушевљење међу српским становништвом.

Друга аустроугарска офанзива

Међутим, од 8. септембра 1914. аустроугарска 5. армија вршила је нови притисак на Дрини и Сави. Српска 1. армија се због тога морала повући из Срема (а и због тога што изведена офанзива није имала дугорочан стратешки карактер). После српског повлачења, уследиле су репресалије над српским становни-

штвом Монархије. Српско високо командовање сматрало је након тешких борби на десној обали Дрине да је аустроугарска офанзива сломљена и да је непријатељ потучен. Међутим, српска војска није имала снаге да одбаци непријатеља, па је дошло до рововске борбе која је у историју ушла под именом Дринска битка. Најжешће борбе вођене су на падинама Гучева, поготово на Мачковом камену, где су обе стране покушавале да збаци непријатеља са овог стратешки битног виса.

Трећа аустроугарска офанзива

Краћи прекид активних операција био је предах пред још теже борбе. Аустроугарска балканска војска попунила је свој састав и опрему, одмориле се и нарочито појачала артиљерију. Њен трећи општи напад почео је 6. новембра ураганском артиљеријском ватром и снажним дејством 6. армије из сектора Сребреница – Љубовија, а 5. армије са положаја у Мачви. Српска војска је тада била овако распоређена: 2. армија у Мачви, јужније од ње 3. армија у Јадру, даље 1. армија јужније од Крупња и као и до тада, на крајњем левом крилу српског фронта, налазила се ужичка војска. Аустроугарске снаге су биле боље опремљене (нарочито су имале јачу артиљерију), а биле су и изузетно мотивисане. Не жалећи жртве и наступајући најодлучније, оне су поколебале српске редове и убрзо их натерале на повлачење дуж целе линије фронта. Српска војска је била озбиљно угрожена због похабане опреме, а нарочито због недостатка артиљеријске муниције. 1. армија задобила је снажан ударац. Стање на фронту било

Овај додатак објављујемо уз финансијску помоћ Покрајинској секретаријату за културу и информисање Војводине

